

Slovenski dom

Štev. 122

V Ljubljani, četrtek 29. maja 1941

Leto VI.

Izključno zastopstvo za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Unica rappresentante per le inserzioni dal Regno d'Italia e dall'estero è
l'Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Novi uspešni napadi na angleško brodovje

Ena letalonosilka, ena križarka, en rušilec in štiri parniki zadeti

Rim, 28. maja. h. Uradno poročilo št. 357 glavnega stana Italijanskih Vojnih Sil se glasi: Severna Afrika: Na bojišču pri Sollumu so z zmagovitim napadom italijanske in nemške sile zavzele važno sovražno postojanko in zajele ujetnike, 9 topov in 7 tankov. Dne 26. maja so italijanski in nemški bombni oddelki bombardirali angleške pomorske enote vzhodno od

Derne. Ena letalonosilka, ena križarka, en rušilec in štiri parniki so bili zadeti. Na drugem parniku, ki so ga tudi zadeli velike bombe, je nastala silna eksplozija. Druga letala so bombardirala naprave in ladje, zasidrane v pristanišču Tobruka.

Med boji, ki so se v zadnjih dneh razvijali v pokrajini jezer, je na čelu svojih bataljonov slavno padel polkovnik Decicco. V pokrajini Amhara je naša oblegana posadka v Uplisitu znova odbila poziv k predaji, dasi je že dolgo oblegana.

V noči na 28. maj so naši letalski oddelki bombardirali Malto.

Nuovi riusciti attacchi contro la flotta inglese

Un portaerei, un incrociatore, un cacciatorpediniere e quattro piroscafi colpiti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica: Nella notte sul 28 unità aeree hanno bombardato le basi di Malta. Nell'Africa Settentrionale, sul fronte di Sollum in una vittoriosa azione, che

ha condotto alla conquista di una posizione importante tenuta dal nemico, forze italo-tedesche hanno catturato prigionieri, nove cannoni, e sette carri armati. Il giorno 26, formazioni aeree italiane e germaniche hanno bombardato numerose unità navali inglesi a circa 100 miglia a levante di Derna. Sono state colpite una portaerei, un incrociatore, un cacciatorpediniere e quattro piroscafi. Su un altro incrociatore, raggiunto anch'esso da bombe di grosso calibro, è stata notata una

violenta esplosione. Altri aerei hanno bombardato impianti e navi alla fonda nel porto di Tobruk. Nell'Africa orientale attacchi nemici sul fronte nord del Galla e Sidamo sono stati ovunque respinti. Nei combattimenti dei giorni scorsi nella regione dei laghi è valorosamente caduto, alla testa dei suoi battaglioni, il colonnello De Cicco. Nell'Amara il nostro presidio di Uolehefit, da tempo assediato, ha nuovamente respinto la intimidazione di resa. (Stefani.)

Ducejev razglas o nadzorstvu nad uvozom v zasedeno ozemlje

Duce,

Prvi Maršal Cesarstva, Poveljnik vojnih sil na vseh bojiščih,

na podlagi člena 6. kr. uredbe z dne 8. julija 1938-XVI, št. 1415, na podlagi členov 15., 17. in 18. vojnege zakona, katerega besedilo je bilo potrjeno po omenjeni kr. uredbi, na podlagi kr. uredbe z dne 10. junija 1940-XVIII, št. 566, ki predpisuje uporabo vojnege zakona na državnem ozemlju, in ker smatra za potrebno, da se izdajo predpisi glede uvoza na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski,

odreja:

Člen 1. Uvoz blaga na ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski, z ozemljem, ki niso ozemlje italijanske države ali kraljevine Albanije, je dovoljen samo s predhodno dovolitvijo pristojnega civilnega komisarja.

Po prednjem odstavku izdane dovolitve predpisujejo obliko in način plačila uvoženega blaga, če treba, tudi v nasprotju z veljajočimi predpisi glede izvoza plačilnih papirjev, glasečih se na jugoslovansko valuto.

Člen 2. Civilni komisarji lahko tudi mimo primerov, določenih v členu 6. razglasa z dne 29. aprila 1941-XIX, objavljenega v Uradnem listu št. 105 z dne 3. maja 1941-XIX, dovoljujejo z ozemelj bivše kraljevine Jugoslavije, ki niso zasedena po italijanski vojski, in iz svobodnih pasov Kvarnera in Zadra brez plačila carine in drugih carinskih davčnin uvoz potrošnih predmetov, potrebnih za življenje civilnega prebivalstva in za oskrbo zasedenih čet.

Oprostitev se sme dovoliti za notranje davke za izdelavo, prodajo in potrošnjo, glede katerih ostanejo v veljavi dosedanja predpisi.

Člen 3. Kolikor gre za izvoz blaga in drugih predmetov na ozemlja bivše kraljevine Jugoslavije, zasedena po italijanski vojski, ostane v veljavi določba člena 3. razglasa z dne 24. aprila 1941-XIX, objavljenega v Uradnem listu z dne 25. istega meseca.

Člen 4. Ta razglas je objavljen z uvrstitvijo v Uradni list kraljevine Italije in z nabitjem pri uradih civilnih komisarjev na občinstvu dostopnem mestu.

Iz glavnega stana oboroženih sil

dne 17. maja 1941-XIX.

MUSSOLINI

Podaljšanje prijavnega roka za terjatve, dolgove in vrednotnice v dinarjih

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi svoje naredbe št. 26 z dne 17. maja 1941-XIX in ker smatra za potrebno, da se podaljšata roka, določena v tej naredbi za prijavo terjatev in dolgov ter državnih in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje, odreja:

Člen 1. Rok iz člena 2. naredbe z dne 17. maja 1941-XIX, št. 26, za prijavo terjatev in dolgov, glasečih se na dinarje, se podaljšuje do 31. maja 1941-XIX.

Rok iz člena 3. omenjene naredbe za prijavo državnih in zasebnih vrednostnih papirjev se podaljšuje do 7. junija 1941-XIX.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 24. maja 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli

Razglas predsednika grške vlade o sodelovanju z italijanskimi oblastmi

Atene, 29. maja. s. Grški ministrski predsednik je vsem upravnim, sodnim in policijskim oblastem poslal naslednje okrožnico:

V soglasju s pooblaščenim zastopnikom italijanske vlade zapovedujem vsem upravnim, sodnim in policijskim oblastem v krajih, ki so jih zasedle italijanske čete, da ostanejo na svojih mestih ter da nadaljujejo z izpolnjevanjem svojih dolžnosti po grških zakonih, v tesnem in odkrito-

srenem sodelovanju z italijanskimi vojaškimi oblastmi.

Zastopnik italijanske vlade v Grčiji je imel razgovor z ministrskim predsednikom generalom Solazoglujem. Z njim ter ministrskim predsednikom Logotretopulosom je razpravljal o vseh poglavitnih vprašanjih, ki se tičejo ozemlja, zasedenega po Italijanih.

Nemško vojno poročilo o zavzetju mesta Kanejo na Kreti

Hudi boji za oblast na otoku divjajo dalje

Berlin, 29. maja. s. Včerajšnje nemško vojno poročilo pravi med drugim:

Na otoku Kreti se boji dobro nadaljujejo v tesnem sodelovanju s planinskimi lovci, padalci in letalsko pehoto. Včeraj so nemške planinske čete vkljub težavnemu ozemlju in trdovratnemu odporu angleških sil zlomile njihov odpor. Z držnim napadom so vrgle sovražnika iz njegovih postojank, zavzele glavno mesto Kanio in naslednjeje zbičevale sovražnika južno od zaliva Sude. Med številnimi ujetniki je tudi grški poveljnik mornarice na Kreti. Oddelki bojnih in rušilnih letal so v zaporednih valovih posegali v boje na kopnem, raz-

bijali so sovražne čete in njihova zbiranja, razbijali sovražne baterije in bežečemu sovražniku prizadejali hude izgube. Stirmoglavka letala so preprečila poskus Grkov, ki so se hoteli umakniti onstran morja. Potopila so v zalivu Suda štiri trgovske parnike s skupno 5400 tonami in poškodovala še dve trgovski ladji. Skupine prevoznih letal so podpirale ta boj na otoku na ta način, da so stalno dovajale nove čete.

Južno od Krete so nemška bojna letala prisilila angleško brodovje k boju, bombe so v polno zadeli veliko križarko in en rušilec, petrolejska ladja pa je začela goreti.

Despotska pooblastila, ki si jih je dal demokrat Roosevelt sam

New York, 29. maja. s. Med pooblastili, ki jih je Roosevelt dal sam sebi, ko je razglasil neomejeno pripravljenost v Združenih državah, so tudi ta, da lahko zaseže vse radijske postaje, daje prevozno potovanje čet in vojnege materiala, da prepove borzno delovanje ter končno lahko odloča o vsem, kar se tiče izdelave vojnege materiala in municije. On je pooblaščen, da odloča o vsem tem z enostavnim razglasom, kadar koli želi. Kongres je dolžni dati svoja potrdila samo takrat, če bi nameraval napovedati vojno. Predsednik lahko nalaga ameriškim državnim bankam katere koli posle, če to finančno ministrstvo dovoli. Končno lahko prepove ladjam vojskujočih

se držav odhod iz ameriških luk, jih lahko zapleni, povzra davke na nujno potrebne predmete in vpokliče na službo vse obveznike nacionalne obrambe in ameriške vojske.

Washington, 29. maja. s. Na posvetu s časnikarji, sklicanem v sredo zaradi razjasnitve nekaterih točk v govoru, je Roosevelt jasno poudaril, da ne misli zahtevati odprave zakona o nevtralnosti in da se tudi ne bavi z mislijo o njegovi spremembi. Dodal je še, da za zdaj ne misli izdati zakonskih ukrepov, da bi se v dejanju začelo izvajati stanje neomejene državne pripravljenosti.

Roosevelt fa il despota

Lo stato di »circostanze nazionali straordinarie senza limiti« non entra in vigore

New York 28. maggio. Fra i poteri che Roosevelt si è attribuito, proclamando lo stato di necessità illimitata negli Stati Uniti, vi sono quelli che gli permetteranno di chiudere o sequestrare stazioni radio, di pretendere la precedenza dei trasporti di truppe e di materiale bellico, di proibire il commercio delle azioni, e, infine, di decidere su tutto quanto è attinente alla produzione di materiale bellico e di munizioni. Egli è autorizzato ad attuare con un semplice proclama la sua approvazione soltanto se egli vorrà proclamare la guerra. Il presidente può imporre inoltre alle banche della riserva federale qualunque genra di affari, soltanto che essi siano voluti dal tesoro. E anche in suo potere di proibire transazioni in valute straniere. Egli può vietare anavi i paesi belligeranti di lasciare i porti ame-

ricani, o sequestrare navi, elevare tasse doganali, per prodotti di urgente necessità ed infine chiamare in servizio attivo gli appartenenti alla guardia nazionale ed alle forze armate americane. Secondo l'opinione di giuristi non esiste alcuna chiara differenza tra lo stato limitato e quello illimitato di necessità nazionale. (Stefani.)

Washington 29. Durante una conferenza della stampa, riunita appositamente mercoledì sera per chiarire alcuni punti del suo discorso, Roosevelt ha fatto chiaramente rilevare che egli non ha intenzione di domandare l'abrogazione della legge di neutralità e che non considera neppure una sua revisione. — Roosevelt ha aggiunto che non pensa attualmente alla promulgazione di decreti legge per rendere effettiva la proclamazione dello stato di »Circostanze nazionali straordinarie senza limiti«. — (Stefani.)

Duh nemške vojne mornarice je duh vsega nemškega naroda

München, 29. maja. s. »München Neueste Nachrichten« se bavijo z bitko za Atlantsko morje in omenjajo silovite udarce, ki jih je angleško brodovje pretrpelo pri Islandiji. Angleško brodovje je potem napelo vse sile, da bi ujelo oklopnico »Bismarck«. Vse angleške ladje od Gibraltarja do

Islandije so dobile zapoved, naj se udeležijo poraznegega preganjanja. Mlada nemška mornarica, ki je v tej vojni že storila dejanja, katere obdobje ves svet je s potopitvijo »Bismarck« utrpela bridko izgubo. Ni ga Nemca, ki bi ne bil zaradi tega žalosten, pa tudi ni Nemca, ki bi ga ne navdihoval isti duh, kakor junaško posadko »Bismarck«, ki je odločno napadla sovražnika, dosti močnejšega od sebe. Ta duh je najzanesljivejša poročila za slavo in zmago.

»Völkischer Beobachter« piše, da nemški narod ni nikdar podcenjeval težav boja med Nemčijo in Anglijo ter ve, da je nasprotnik trd in vztrajen. Toda nemški narod je vseeno prepričan, da bo nasprotnik premagan, pa naj dobi še toliko pomoči in naj vrže v boj še take tvarne zaloge. Churchillov molk o angleških izgubah v bitki ob Islandiji prica, da angleško ljudstvo nima več moči, da bi preneslo resnico. Nemsko ljudstvo pa zna prenašati tudi izgube, ker se je že od začetka zavedalo, kako huda bo ta vojna.

Vladar pri slovesnosti na Aventinu

Rim, 29. maja. s. Včeraj zjutraj so z resno slovesnostjo odprli novi veličastni sedež za Rimske študije na Paventinu. Začetno slovesnost je s svojo vzvišeno navzočnostjo počastil tudi Nj. Vel. Kralj in Cesar.

Il Sovrano assiste ad una cerimonia sull'Aventino

Roma 28. Stamane è stata solenne inaugurata la nuova grandiosa sede dell'Istituto di studi Romani sull'Aventino. La cerimonia inaugurale ha avuto luogo all'augusta presenza della Maestà del Re e Imperatore. (Stefani.)

Vesti 29. maja

V Trst je dopotovalo japonsko mornariško odposlanstvo, ki si je ogledalo pristaniške naprave in ladjedelnice, potem pa odšlo v Genovo. V odposlanstvu je 21 oseb.

Anglija ni še nikdar bila v tako resnem in kočljivem položaju glede edinega orožja, v katerem je bila močnejša od svojih nasprotnikov, glede vojne mornarice. Njena premoč se je zlasti v pogledu bojnih ladij zelo zmanjšala. Skušnje so dokazale, da je brodovje dejansko brez moči proti letalstvu, piše vojaški strokovnjak berlinskega dnevnika »Nachtausgaber«.

V Tirani so včeraj ob zori na dvorišču jetnišnice po določilih albanske zakonodaje usmrtili Vapila Lacijsa Mihailova, grškega državljanca, ki je 17. maja streljal na predsednika albanske vlade Verlicija.

Španski listi posmehljivo pišejo o prihodu bivšega ameriškega poslanika v Belgradu Bliss-Laneja v Španijo, od koder je odpotoval v Lizbono. Listi pravijo, da Rooseveltov zastopnik, ki je svoje čase poudarjal ogromno vrednost ameriške pomoči Jugoslaviji, eden glavnih krivcev za zlom Jugoslavije. Zda se vrača v Washington in ne nosi v svojem kovčegu drugega, kakor sramoto ter polom.

V Carigrad je dopotoval bivši turški poslanik iz Beigrada ter osebe poslanstva.

Angleška letalonosilka »Illustrious«, ki je bila pred meseci hudo poškodovana v Sicilskem prelivu, je po zanesljivih sporočilih dospela na popravilo v ameriške ladjedelnice pri Norfolk, kjer bo ostala najmanj osem mesecev. Tri druge angleške bojne ladje so pa na popravilu v Bostonu.

Novi hrvaški državni tajnik za javna dela je inž. Buič.

Izguba oklopnice »Hood« je za angleško moč, ki temelji izključno na morju, zelo hud udarec, za Nemčijo pa pomeni izgubo »Bismarck« samo neliub dogodek, kakršne prinaša slehernna vojna, zakaj nemška glavna moč je letalstvo, ki ga Anglija ne more v njegovem delovanju ovirati.

Med svojo bežno zasedbo Cirenajke so Angleži določili razmerje med funtom in med liro na 390 lir za en funt sterling. Stvarna vrednost funta je danes komaj 80 lir, zaradi tega je omenjeni angleški ukrep pravi rop na škodo prebivalstva, ki je imelo nesrečo, da je, četudi le za kratko, bilo deležno »angleške omike«.

Angleško pomorsko poveljstvo sporoča, da se podmornica »Usk« v določenem času ni vrnila v oporišče in da jo je treba smatrati za izgubljeno.

Zahodna polobla je v začetku obsegala Severno in Južno Ameriko, potem se je začela širiti onstran Filipinov in Alaske, dosegla je Holandsko Indijo, potem se je prikazala na Kitajskem pri maršalu Cangkajšku. Roosevelt pa je njeno vzhodno mejo razširil polagoma do Grenlandije, Islandije in do Dakarija, pišejo madžarski listi ob zadnjem govoru amer. predsednika.

Japonci o govoru predsednika Roosevelta

Tokio, 29. maja. s. »Japan Times« prinaša uvodnik, v katerem razpravlja o Rooseveltovem govoru ter pravi, da v tem govoru ni nobenega znamenja o nevtralnosti. Iz govora je razvidno, da Amerikanci odslej ne bodo več mogli kritizirati lastne vlade v lastni državi, temveč bodo morali vse sile dati na razpolago za izdelovanje vojnege blaga. Predsednikov govor je bil izrazito napadalen. Toda če Združene države ne mislijo priznati blokade proti Angliji po silah Italije in Nemčije, ali če se delajo, da ne vedo zanje in bodo pošiljale ameriške ladje v Anglijo, bo odgovorist za vse, kar se bo zgodilo, padla na Roosevelt. Zadnji sledovi nevtralnosti so iz Združenih držav zdaj izginili, toda ne po želji ljudstva, kakor je izražena v zakonu o nevtralnosti, temveč po nastopanju in po govorjenju predsednika Roosevelta.

Nemške študentke bodo o počitnicah delale v vojnih tovarnah

Berlin, 29. maja. s. Voditelj nemških študentov je poslal vrhovnim uradom stranke predlog, po katerem bi vse nemške študentke, ki obiskujejo univerze in višje inštitute, med svojimi letnimi počitnicami prevzele delo v vojni industriji.

Kljub vojni velika železniška dela v Italiji

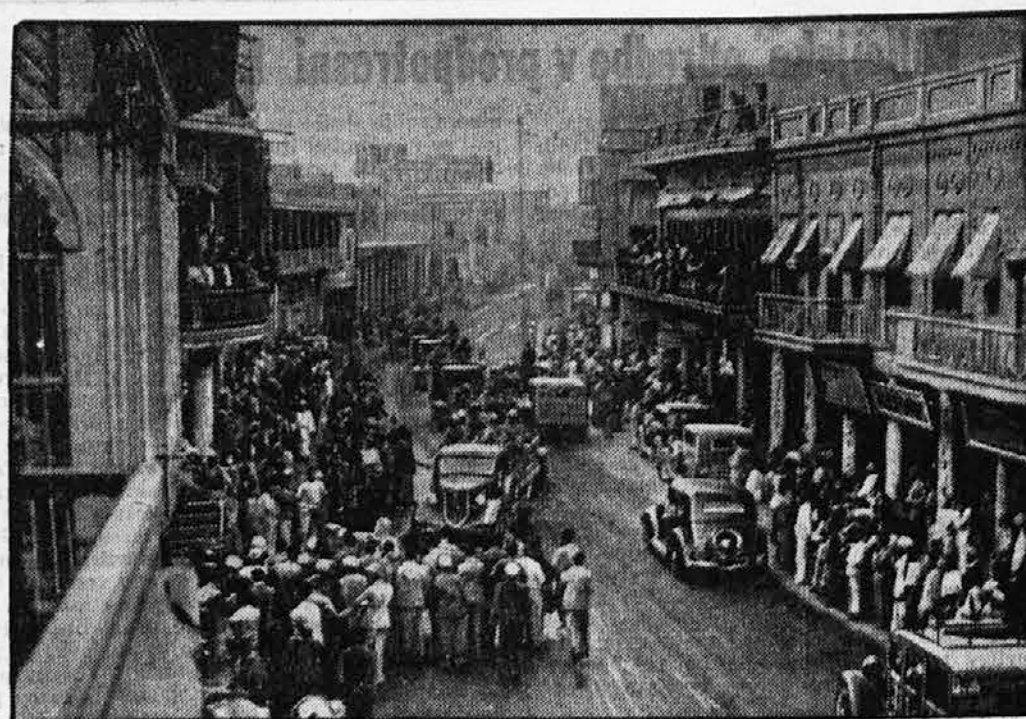
Elektrifikacija železniškega omrežja se nadaljuje, na več krajih pa grade tudi nove proge

Kljub sedanjemu vojnemu stanju se italijansko železniško omrežje postopno še izboljšuje, čeprav je bilo že prej na zavidanja vredni višini. V zadnjem času smo že večkrat brali v italijanskem časopisu, kako se uresničujejo stremiljenja pristojnih čimteljev na tem polju. Časopisi so poročali o elektrifikaciji italijanskih železniških prog in o graditvi številnih novih. Vojna torej tudi na tem polju ni povzročila zastoja, pač pa potekajo železniška dela neovirano dalje in prinašajo prebivalstvu vedno novih ugodnosti kar se tiče železniških zvez.

Tujec, ki je prihajal v Italijo, se je že pred vojno moral le pohvalno izražati o tankajšnih železnicah in o redu, ki vlada v železniškem prometu. Nikjer nobenih zamud, s kakršnimi smo se na primer morali tolikokrat sprijaznjevati v prejšnjih časih pri nas. Vlaki točno prihajajo in do minute natančno odhajajo, kakor je zapisano na voznom redu. Poleg tega pa je tudi vožnja sama izredno udobna. Vse glavne proge so bile že tedaj elektrificirane, tako da potniku ni bilo treba na železnici požirati duševnega dima lokomotiv. Elektrificirali pa so potem še številne druge železniške proge, da zdaj tudi te ustrezajo zahtevam sodobnih časov.

Iz italijanskih časopisov smo zvedeli, da je za elektrifikacijo železnice, ki jih popravljajo ali na novo grade, namenjenih zdaj nič manj kot 603 milijone lir. Med najpomembnejšimi tovrstnimi gradbenimi deli v zadnji proračunski dobi je predvsem treba omeniti položitev še drugega tira in elektrifikacijo železniške proge Milano—Gallarate—Domodossola. To progo so začeli graditi leta 1938. in so pri njeni graditvi morali premagati največje naravne ovire. Na nešteti krajih drugod, kjer železniške proge niso več odgovarjale sedanjim prometnim zahtevam, so star železniški material nadomestili z novim, dali v promet tudi nove električne lokomotive, ki bodo na obnovljenih progah lahko brez nevarnosti dosegale potrebno hitrost.

V zvezi s temi deli na novih železniških progah pa so v Italiji morali zgraditi tudi veliko število mostov, prodorov, viaduktov in seveda tudi novih železniških postaj. Mnogokje so se tako »skrajšale« razdalje med posameznimi krajmi, ker odslej vlakom ne bo treba več delati prevelikih ovinkov. Iz vsega tega se vidi, da je delavnost na tem polju večja kot kdaj koli in da so bili z največjimi uspehi premagani vsi naporji kljub vojnemu časom.

Prizor z ulice v iraškem glavnem mestu Bagdadu. — Spettacolo sulla via della capitale irakna Bagdad.

Deset let je minulo

od prvega Piccardovega poleta v stratosfero

V sredo je poteklo ravno deset let, odkar je slovit profesor Piccard izvedel svoj prvi polet v stratosfero. Drugič je odletel iz Zürich, medtem ko se je prvič dvignil v zračne višave z letališča Augusta v Nemčiji. Balon se je, kakor je pozneje pripovedoval Piccard sam, dvignil z veliko naglico in je v 25 minutah dosegel že višino 16.000 metrov.

Šele popoldne se je balon začel spet spuščati, da bi do večera došel na višino 5 do 6000 metrov. Potem se je profesor Piccard odločil podati se proti najmržnejšemu alpskim predelom, kjer je pristal okrog 22. ure, ne da bi se mu pri tem pripetila kakšna nesreča.

Najprej se je razširila vest, češ da je balon padel na zemljo nekje v Italiji, čeprav je v resnici pristal pri kraju Gurgl v Tirolu, in sicer v višini 2500 metrov. Šele naslednji dan dopoldne ob desetih je prispela v Gurgl skupina reševalcev. Bili so to avstrijski vojaki, ki so oba raziskovalca zračnih višav rešili iz gondole stratosferskega balona in ju pripeljali v dolino.

Mestno obzidje iz platna...

Dogodek, ki dokazuje, da so že v petnajstem stoletju znali »ponarejati naravo«

Iz Madrida je prispelo zanimivo poročilo, ki dokazuje, da le niso vsa sredstva, ki se jih s tolikšnim uspehom poslužujejo vojskujoči se narodi na bojnem polju, izumi tako rekoč od včera. Glasi se nekako takole:

Kaže, da kamuflača, ki se je s tolikšnim uspehom poslužujejo v vojnah, ni nekaj, kar bi bili iznašli šele »včeraj«, to se pravi v zadnjih časih. Zanimiv zgled za to najdemo v knjigi, ki je zelo malo znana in ki jo je napisal Washington ter ji dal naslov »Osvojitev Granade«.

Bilo je leta 1486, ko so Mavri oblegali mesto Alhama. Neko noč je prebivalec tega mesta nenadno prebudil silen trušč. Mislili so, da je sovražnik izvedel generalni naskok na njihovo mesto in so zato z vso naglico drli k obzidju. Lahko si mislite, kako so ti branilci Alhame osupnili, ko so videli, da je na precejšno razdaljo obzidje mesta porušeno. Tedaj jim ji bilo jasno, od kod tolikšen trušč, ki jih je bil prebudil iz spanja. Med dvema vrati v tem mestnem obzidju je bil zid popolnoma

v razvalinah. Sreča, da sovražnika ni nikjer v bližini, so si mislili ti nesrečni obleganci.

Poveljnik mesta grof Tandilla je v namenu, da bi prikrižal to nesrečo sovražniku, ukazal napeti čez to odprtino, ki je tako nenadno sredi noči zazijala v mestnem obzidju in predstavljala največjo nevarnost za mesto, velikanske platnene zavese. Zapovedal je, naj jih temnosivo pobarvajo, da bodo na videz vsaj približno takšne barve, kakor je ostali zid okrog mesta. Mestnemu poveljniku se je njegova domislila posrečila. Sovražnikovim patrolam, ki so se čisto približale mestu, se nikdar niti sanjalo ni, da bi bilo obzidje kje podrt. Vedno so bile prepričane, da je ves zid še vedno cel, tako dobro so ga bili obleganci na kraju, kjer se je bil podrl, nadomestili s čisto navadnim platnom, ki sovržnikovi vojski pač ne bi delalo nobenih težav, če bi tod poskušale priti v mesto. Medtem ko so sovražnikove patrole hodile okrog mesta, pa so branilci lahko zadaj za tem platnom počasi gradili nov trden zid in ga tudi dogradili. Vprav zaradi te prevare pa sovražnik mesta tudi ni nikdar zavzel.

Ženski raj na Sumatri

Moški so tam pod copato

Skupina ameriških sociologov se je pred kratkim vrnila s svojega potovanja na otok Sumatro, kjer je proučevala družabne razmere plemena Minangkabau, ki živi v tamkajšnjih džunglah. Tam je žena gospodar in ima svojega moža, kakor bi pri nas rekli, res pod copato. Kadar bi se tam kakšna ženska rada »poročila«, pošlje kakega moškega, ki je v sorodu z njenim izvoljencem, z darili in ženitno ponudbo na njegov dom. Navada pa je, da dotični izvoljenec ne sme sprejeti takoj te ponudbe, pač pa se mora nekaj časa obotavljati. Šele potem, ko drugič pridejo k njemu z darili, dá svoj pristanek na ženitno ponudbo in je s tem kar avtomatično že poročen.

Oba novoporočenca pa ostaneta pri svojih domačih družinah in je potem žena tista, ki od časa do časa obišče moža na njegovem domu. Če se mož

le enkrat izrazi, da bi se rad ločil, je to že zadosten razlog, da se sme drugič poročiti. Zdi se torej, da prav preveč pri tem plemenu ne dajo na zakonsko zvestobo.

Čeprav upravlja v vsaki družini gospodarstvo najstarejši možki, vendar nima pravice ukazovati in se ne more upirati volji žensk. Mož ni podložen samo svoji ženi, pač pa tudi vsem drugim ženskam in možkim, ki so v dotični družini starejši. Otroci, ki se rode, pripadajo družini žene in po njej tudi dobe svoje ime. Skupno vlado tvori svet, v katerem so samo poročene žene.

Ameriškim sociologom so nekatere teh žensk soglasno izjavile, da višje cenijo sistem družabnega življenja, kakršnega poznajo pri belokožcih. Utemeljile pa so to svojo izjavo takole: Če je že lahko v slogi živeti z možmi, pa na drugi strani ni lahko obdržati pod oblastjo istokrvne moške, odkar so nove ideje, ki so prišle od Zahoda, naredile iz tega našega malega raja pekel.

Romunija odločno zatrla dobičkarstvo

Najstrožje nadzorstvo nad proizvodnjo, razdeljevanjem blaga in nad cenami

Romunska vlada je pred nedavnim izdala važne predpise o bodoči oskrbi romunskega prebivalstva z raznimi živili. Te določbe se nanašajo na organizacijo oskrbovanja samega, na nadzorstvo nad celotno proizvodnjo, kakor tudi na cene ter pravično razdelitev živil med prebivalstvo. Takšni ukrepi v čedalje večji meri dokazujejo, kako je država sama odločno posegla v romunsko gospodarsko ureditev.

Predpisi določajo nove cene in tarife, ki se nanašajo med drugim na vodo, plin, elektriko, prevoze, gledališča, hotele in javne ustanove ter ima svojo utemeljitev v tem, da je v tako koščljivem trenutku absolutno potrebno obdržati cene na dosednji višini in na vsak način preprečiti njihov ponovni skok. Na podlagi teh novih določb bo mogoče uravnati romunsko gospodarstvo tudi v skladu s sedanjimi gospodarskimi razmerami drugod po Evropi. Nov sistem oskrbe bo pod državnim vodstvom in se bo na ta način lahko uvedlo strogo nadzorstvo nad cenami vseh proizvodov ter preprečilo vsako dobičkarstvo.

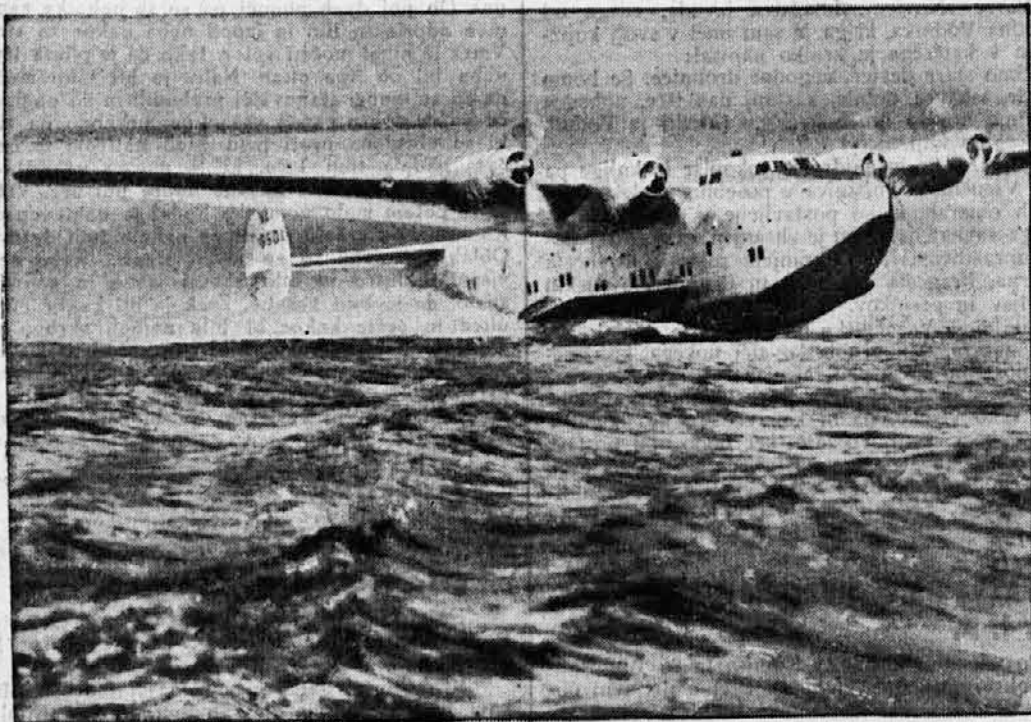
Organizacija proizvodnje bo izvedena po posameznih področjih in bodo ustanovljeni tod po-

sebnih uradi ali sindikati, katerih najvažnejše naloge bodo skrbeti za zadostne količine surovin in napol izdelanih proizvodov, za njihovo razdelitev med tovarne v skladu z njihovo zmogljivostjo, dalje za razdelitev izdelkov med potrošnike ter končno za stabilizacijo kupnih in prodajnih cen.

Elektromagnetni pojavi, ki prihajajo iz možgan

V reviji »L'Energia Elettrica« je napisal profesor Ferdinando Cazzamalli, ki je zaslovel po zanimivih in temeljitih delih na polju elektrotehnike, nadvse presenetljiv članek pod naslovom »O novem radio-električnem aparatu, ki odkriva elektromagnetne pojave, ki prihajajo iz človekovih možganov«. V članku znameniti pisec najprej popisuje, kakšen je ta novi aparat, ki se ga zdaj po številnih prejšnjih poskusih poslužuje za nova raziskovanja, nato pa na podlagi uspehov svojih psihofizičnih raziskovanj priha do gotovih sklepov, med katerimi so tudi naslednji:

1. Iz človekovih možgan izžarevajo z intenzivno duševno delovnostjo elektromagnetni pojavi.
2. V kožnih čutnih središčih se doznava funkcija, ki je v soglasju s fizičnimi možgani.
3. Možganska živčna energija je električne narave z elektromagnetnimi učinki.

Veliko štirimotorno potniško vodno letalo na svojem poletu čez širne vode. — Il grande idrovolante civile a quattro motori nel suo volo transoceanico

Maršal Italo Balbo

Italijanski roji nad svetom

Stormi d'Italia sul mondo

Tudi na prostoru za stroje so dodali nekaj majhenih novosti. Docela nova je ureditev poveljniške kabine, ki je zdaj udobna, prostorna in nepredušno zaprta s steklom, da varuje pilote pred vremenskimi neprijetnostmi. Merilne priprave so razpodeljene po usnjeni plošči tako, da jih je mogoče vse hkrati videti. Dva pilotska sedeža, bolj nizka in daljša, sta primerna za počitek v izmenjavi. Ker je poveljniška kabina popolnoma osamljena, bi piloti lahko kadili. V stroju Maddalene, ki cigarete kar požira (jaz sem to razuzdanost skoraj čisto opustil), je električni prižigalč za cigarete ter pepelnik na vodo. Električna razsvetljava je gibka in več kakor zadostna za vsa dela na krovu. Prav vsi predeli na merilni plošči so razsvetljeni ter dajejo ponoči neprenehoma lepo sinjo luč. Radiotelegrafistove naprave so na ključnu levega čolna, v desnem pa bo ponavadi sedel strojnik.

Gorivo je razdeljeno na štirinajst shramb, razporejenih po srednjem delu vsakega čolna. Šest teh shramb je po 640 litrov, drugih osem pa po 205 litrov. Stroj nosi torej pri polni obtežbi 5420 litrov goriva. Gorivo je sestavljeno iz bencina in benzola ter tehta liter 0,750 kg. Skupaj bo torej na krovu 4065 kg goriva. Shrambe so zvezane med seboj z mostičem, ki družijo oba čolna. Potem je še zbiralna shramba, iz katere mešanico vlečejo štiri črpalke, ki jih gonijo motorji. Vsak motor žene po dve črpalke. Ob taki ureditvi smo lahko docela mirni glede dotoka goriva v motorje in glede stalne višine goriva v čolnih. Vsekakor pa je med različnimi shrambami toliko prostora, da jih strojnik lahko neprenehoma nadzoruje.

Na trupu je med obema motorjema postavljena shramba za olje. Druga je v notranjščini krila. Ta dovaja v začetku olje s

pomočjo ročne črpalke, potem pa ga motorji iz črpalke vsesavajo sami od sebe.

Čeprav sprememb pri stroju za polet čez Atlantsko morje ni bilo malo, so vendar splošne značilnosti ostale tako kakor pri običajnem letalu »S55«. Največja razpetina je znašala 24 m, dolžina 16 m, višina 5 m, največja globina krila 5,10 m, nosilna površina 93 m. Pač pa se je znatno pomnožila teža docela naloženega stroja, ki znaša okoli 10.000 kg. Surova teža stroja brez goriva, brez posadke in drugega znaša okoli 5000 kg.

Nekaj besedi o motorjih. Kakor sem dejal, je prišel motor iz Fiatovih delavnic okoli srede leta 1927 ter je služil za polet Ferrarini-Del Prete ter za Maddalenov rekord. Motor Fiat A. 22 R. ima 12 cilindrov, ki jih hladi voda. Razpostavljeni so v dveh vrstah, ki sta naklonjeni druga proti drugi v kotu 60 stopinj.

Cilindri imajo 135 mm v premeru. Tok meri 160 mm. Vsebina cilindrov 27.720 mm, kompresija 5.5. Moč motorja je 560 konjskih sil, obratov ima 1950 na minuto, propeler pa 1260. Motor torej lahko razvija največjo silo 600 KP s 12000 obrati motorja ter 1360 obrati propelerja.

Vsa teža motorja s pestom za propeler, s pripravo za zagon in z dodatnimi sestavinami dosega 517 kg. To je z ozirom na moč motorja najmanjša teža. Do tega uspeha so prišli po razumnem in skrbnem izboru snovi za motor. Njegova podlaga je iz aluminija, cilindri so iz jekla, hladilniki iz pločevine, bati so iz aluminija.

Mazanje oskrbujejo črpalke na zobe. Vžiganje je dvojno in neodvisno: dve sveči za vsak cylinder in dva magneti. Električni vplivi od zunaj, zlasti oni, zelo nevarni, ki prihajajo od radijske postaje na krovu, ne morejo motiti vžiganja, ker so magneti in drugo docela zavarovani.

Dejal sem, da imajo stroji svojo neodoljivo lepoto. Motor Fiat na atlantskem letalu, stoječ na svojem prostoru, z ustji svojih izpuhov, iz katerih švigajo ognjeni jeziki, s svojimi ozganimi glavicami, ki se izmenoma gibljejo v mnogokratnem utri-

panju, s svojim pravilnim in mogočnim hrumom, je zares zelo lep. Samo tisti, ki ve, kaj pomeni motor v pustolovskem življenju vitezov neba, lahko razume zaljubljeni in ponosni pogled, s katerim so božali atlantski piloti v tednih pred letom svoj motor, srebrno-črno srce stroja, ki utripa v pričakovanju odleta nad njihovimi glavami. Morda so nekoč drzni vitezi, o katerih pojo pripovedke in jih poveljujejo pesniki, tako gledali lepega zrebca z bujno grivo, soudeleženca pri nevarnostih in pri slavi dejanj, katera jih čakajo.

Za nepoučene ljudi bi nedvomno bila pravo čudo plošča, na kateri so razporejene merilne priprave ter njihove ure. Koliko neznanih priprav, občutljivih moštvočin razumnosti in potrpljenja! Vsak stroj ima dva števca obratov, dva tlakomera za olje, dva tlakomera za bencin, štiri zračne toplomere, dva za olje in dva za vodo, uredbo, poleg tega pa še razne ure za plovne račune, dva merilca za ravnovesje, ki kažejo, za koliko se stroj nagne po povprečni osi, dva merilca za nagibanje po podolžni osi, kazalec za višino bencina, priprava za povečanje ali pomanjšanje hladilne površine v radiatorjih. Vse te priprave so namočene na plošči. Toda niso samo te in ne najbolj važne.

Temeljna zamisel za tehnično ureditev je že od začetka ta, da je treba vsak stroj smatrati kot majhno ladjo, ki mora po pomorskih pravilih pluti v zraku namesto v vodi ter s krili namesto z vijakom. Za vse tisto torej, kar je bilo v zvezi z mornariško in plovno opravilo, so posebno poskrbeli. Pilotu na atlantskem poletu ni smelo manjkati nobenega sredstva, o katerem smo mislili, da je potrebno, in to ne le med morebitnim čakanjem stroja na morju, ko valovi, da se lahko brani pred tokom in da se obvaruje zadrževanja. Moral je zlasti imeti vse, kar je neobhodno potrebno za ravnanje stroja v letu po pravilnih plovbi, ki se ravna po zvezdah. In res je plovna opravila atlantskega stroja »S55« omogočala letalcem, da so na lahki mizici, postavljeni v ključnu levega čolna, lahko delali vse račune in narise, potrebne za plovbo.

(Nadaljevanje sledi)